

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

วาระการพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 (Post 2015 Agenda) ประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals-SDGs) ในช่วงเวลา 15 ปี โดยสหประชาชาติให้การรับรองแล้วเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2557 ประกอบด้วยเป้าประสงค์ (Goal) จำนวน 17 ข้อ และเป้าหมาย (Target) จำนวน 169 ข้อ ซึ่งจะส่งผลกระทบกับการวางแผนทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่ต้องเน้นจัดความยากจนให้หมดไป ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีระบบการศึกษา มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ส่งเสริมการเท่าเทียมกันทั้งภายในและระหว่างประเทศ มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคแบบยั่งยืน เตรียมความพร้อมในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศ สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้สังคมมีความสุข มีความยุติธรรมและส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในระดับโลก ร่วมกัน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, 2559) แต่หากมองถึงการพัฒนาของประเทศไทยพบว่า ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงโดยมีเอเชีย (ASIA) เป็นศูนย์กลางของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ในระยะเวลา 5-10 ปี ที่ผ่านมา ทวีปเอเชียมีบทบาททางยุทธศาสตร์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลก หากแบ่งโซนใหม่ของเอเชียสามารถแบ่งได้ 5 โซน (ณรงค์ ชุ่มทอง, 2556) ได้แก่ (1) โซนเอเชียตะวันออก ประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฮองกง ไต้หวัน เกาหลีเหนือ มองโกเลีย และมาเก๊า กลุ่มนี้เป็นโซนที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี/การศึกษา/ภาคอุตสาหกรรมมีญี่ปุ่น เกาหลีใต้ รวมถึงจีนที่นับวันจะเป็นประเทศยักษ์ใหญ่ของโลกขึ้นทุกวัน (2) โซนเอเชียใต้ ประกอบด้วย อินเดีย ปากีสถาน มัลดีฟส์ บังกลาเทศ อัฟกานิสถาน เนปาล ภูฏาน และศรีลังกา กลุ่มนี้อยู่ในกลุ่มระดับกลาง แต่กำลังซึ่อกมาก ประชากรรวมแล้วกว่า 1,000 ล้านคน (3) โซนตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มน้ำมันรายใหญ่ของโลกมีซาอุดีอาระเบีย ตุรกี เยเมน อิรัก โอมาน จอร์แดน อิหร่าน คูเวต ซิเรีย เลบานอน บาห์เรน กาตาร์ อิสราเอล อาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย อาร์เมเนีย และอาเซอร์ไบจาน โซนนี้เป็นแหล่งผลิตน้ำมันของโลก แต่ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มมีสูงอยู่ (4) โซนเอเชียกลาง โซนนี้ประกอบด้วย เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน เป็นกลุ่มที่คนไทยติดต่อสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ น้อยมาก แต่เป็นกลุ่มที่คนไทยน่าจะสนใจและศึกษาเพราะเป็นกลุ่มที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และอื่น ๆ อีกมากมาย (5) โซนตะวันออกเฉียงใต้ (โซนอาเซียน ASEAN) ประกอบด้วย 10

ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ บรูไน และสิงคโปร์ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทมากขึ้น 5-10 ปีที่ผ่านมา ด้วยลักษณะทางกายภาพมีทั้งพื้นดิน มีทั้งเกาะ แก่ง มีทะเล มีอากาศไม่หนาวไม่ร้อน และเป็นเส้นทางคมนาคมของโลก โดยเฉพาะทางเรือ จึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจโลกยุคใหม่ทีเดียว โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญมาก เพราะอเมริกาต้องการถ่วงดุลอำนาจของจีนในโซนนี้ โซนนี้จึงเป็นอู่ข้าว อู่น้ำของโลก ฉะนั้นจะเห็นว่าเอเชียจึงกลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่ของโลกในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ASEAN) ซึ่งมีสามเสาหลักด้วยกัน คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community-ASC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) (จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2556)

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 24 ที่ เนปิดอว์, สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า 10-11 พฤษภาคม 2557 พบว่า พลเมืองไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในตัวเองต่อปฏิสัมพันธ์ในประชาคมอาเซียน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2557) และสำหรับการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 25 ที่ประเทศเมียนมาร์ เดือนพฤศจิกายน 2557 ภายใต้หัวข้อ “ก้าวอย่างอย่างเป็นเอกภาพสู่ประชาคมที่รุ่งเรืองและสันติ” (Moving forward in Unity to a Peaceful and Prosperous Community) ได้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นและความพยายามของอาเซียนในการเสริมสร้างความร่วมมือภายในและภายนอกภูมิภาคให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยเน้นความร่วมมือของอาเซียนในระดับต่อไปใน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความร่วมมือในการส่งเสริมวัฒนธรรมร่วม สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจระหว่างกัน เพื่อให้เกิดสันติภาพและเสถียรภาพ 2. ส่งเสริมให้อาเซียนมีบทบาทและเป็นกลไกสำคัญในระดับภูมิภาคและในระดับโลก 3. ความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ลดความยากจน ลดช่องว่างการพัฒนา และ 4. ส่งเสริมให้อาเซียนปรับตัวเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน เพื่อให้อาเซียนสามารถร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะการเผชิญหน้าต่อความท้าทายของโลก เช่น ภัยพิบัติ ภัยคุกคาม การก่อการร้าย โรคระบาด วิกฤตอาหารและพลังงาน เป็นต้น (ที่มา: <http://aseanwatch.org>) ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 26 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์และลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 26 – 27 เมษายน 2558 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 26 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมาเลเซียในฐานะประธานอาเซียน จัดขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์และลังกาวิ โดยมีผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดเข้าร่วมที่ประชุมได้หารือเกี่ยวกับความคืบหน้าการดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งมีความคืบหน้าเฉลี่ย ร้อยละ 91.75 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนซึ่งมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีกฎ กติกา และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การสร้างประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งโดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมขีดความสามารถใน

การแข่งขันของ SMEs การขจัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่เป็นอุปสรรคทางการค้า การเร่งส่งเสริมความเชื่อมโยงในทุกมิติ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาในทะเลจีนใต้ ภัยคุกคามจากแนวคิดสุดโต่งรุนแรง เป็นต้น (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558)

จากรายงานผลการสำรวจข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องอาเซียน (ILO, 2012) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็น “พลเมืองอาเซียน” ไม่ถึงร้อยละ 65 ในฐานที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกที่ก่อตั้งอาเซียน รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อร่วมผลักดันให้เกิดการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ที่เน้นการปฏิบัติและเชื่อมโยงยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในภูมิภาคตามที่ปรากฏในปฏิญญาชะอำ หัวหิน ว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2552-2558 ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันร่วมกับสมาชิกอาเซียนที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอาเซียนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการรวมตัวของอาเซียน และกระบวนการเป็นประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ในวาระที่ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนเมื่อปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลไทยได้ผลักดันให้เกิดการบรรลุเป้าหมายกฎบัตรอาเซียน (realizing the ASEAN charter) การเสริมสร้างประชาคมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (revitalizing a people-centred ASEAN community) และการเน้นย้ำความมั่นคงของประชาชนในภูมิภาค (reinforcing human security for all) เป็นต้น อันจะทำให้ประชาชนสามารถก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ได้อย่างบรรลุผลได้ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงด้านการเมืองและความมั่นคง โดยที่ประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาหลักมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กัน การกำหนดการก้าวไปสู่ประชาคมเป็นวาระแห่งชาติ จึงควรครอบคลุมทั้งสามเสา เพื่อประกอบกันเป็นประชาคมอาเซียนที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติเป็นกลไกระดับประเทศในการประสานการดำเนินงาน และติดตามความคืบหน้าในภาพรวมทุกเสา และมีหน้าที่สำคัญในการผลักดันและสนับสนุนหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน และได้มีการจัดทำแผนงานแห่งชาติสำหรับการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนด้วย

ที่ผ่านมาพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีกำหนดการเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย และครั้งที่ 28-29 และการประชุมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 5-8 กันยายน 2559 การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 28 และ 29 เป็นการประชุมระดับผู้นำที่ สปป.ลาว ในฐานะประธานอาเซียนในปีนี้ได้รวมการประชุมสุดยอดอาเซียนทั้งสองครั้งรวมกัน ดังนั้น นอกจากการประชุมภายในอาเซียน (Plenary + Retreat) และการประชุมระหว่างผู้นำอาเซียนกับภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ สมัชชา

รัฐสภาอาเซียน ผู้แทนเยาวชนอาเซียน และผู้แทนสภาที่ปรึกษาธุรกิจอาเซียนแล้ว จะมีการประชุมระหว่างผู้นำอาเซียนกับผู้นำภายนอกอาเซียนที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย อินเดีย และสหประชาชาติ และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (EAS) ซึ่งจะมีผู้นำรัสเซียและนิวซีแลนด์ เข้าร่วมการประชุมด้วย นอกจากนี้ สปป.ลาว ยังได้เชิญกรรมการผู้จัดการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เข้าร่วมงานเลี้ยงอาหารกลางวันกับผู้นำอาเซียน ในครั้งนี้ด้วย การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งนี้ ถือเป็นช่วงสำคัญของการพัฒนาอาเซียน เนื่องจากเป็นช่วงปีแรกของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และมีความคาดหวังสูงว่าการเป็นประชาคมอาเซียนจะนำมาซึ่งผลประโยชน์มากขึ้นในภูมิภาค ในขณะที่ประชาคมโลกต่างคาดหวังว่า อาเซียนจะมีบทบาทในที่สร้างสรรค์และเป็นเชิงรุกมากขึ้น ภายหลังการรวมเป็นประชาคมอาเซียน โดยในปีนี้อาเซียนได้มีการประชุมสุดยอดพิเศษกับผู้นำประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและรัสเซีย และได้รับการทาบทามจากจีน สำหรับ หัวข้อหลักการประชุมอาเซียนปีนี้ คือ “Turning Vision into Reality for a Dynamic ASEAN Community” ซึ่ง สปป.ลาว ได้ให้ความสำคัญใน 8 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การดำเนินการตามวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2025 2) การลดช่องว่างการพัฒนา 3) การอำนวยความสะดวกด้านการค้า 4) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 5) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 6) การส่งเสริมความเชื่อมโยง 7) สถานะการทำงานในอาเซียน 8) การเสริมสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่ออนุรักษ์ ปกป้องและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน (<http://www.thaigov.go.th/index.php>, 2559)

เพื่อให้ประเทศไทยใช้โอกาสจากประชาคมอาเซียนในการพัฒนาประเทศ และลดผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้มาประยุกต์ใช้ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (การเมือง, 2559) กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากประชาคมอาเซียนอย่าง “พอประมาณ” ไม่เอาจัดเอาเปรียบชาติสมาชิกอาเซียนอื่น แต่ต้องร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อก้าวเดินไปในนามของอาเซียน การเตรียมความพร้อมอย่าง “มีเหตุผล” เพื่อให้ “มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ภายใต้งานไขความรู้ คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ตามคำขวัญของประชาคมอาเซียนที่ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” หรือ “one vision, one identity, one community”

สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติว่า “ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและนวัตกรรม มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในด้านเศรษฐกิจและสังคม และ มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนา

ประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน” โดยกำหนดนโยบายการวิจัยที่สำคัญคือ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2559) 1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยที่มุ่งเป้าสนองตอบต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมฐานความรู้ด้านการวิจัย และเป็นประเทศเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาของภาครัฐให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและสร้างโอกาสให้ภาคเอกชนทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวิจัยและร่วมลงทุน และ 3) ผลักดันให้ทุกภาคส่วนนำผลงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม/พาณิชย์ สังคม/ชุมชน วิชาการ และนโยบาย โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 คือการส่งเสริมการนำกระบวนการวิจัยและงานวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรม โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีกลยุทธ์ที่ 2 ในการส่งเสริมการถ่ายทอดกระบวนการวิจัย องค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยอย่างทั่วถึงสู่ภาคอุตสาหกรรม พาณิชย์ สังคม ชุมชน วิชาการ และนโยบาย เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และกรอบหลักการของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุล ยั่งยืน โดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ เกิดความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลกที่สูงขึ้น ได้แก่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2559) 1) แนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษภายในประเทศ ซึ่งจะมีผลต่อทิศทางการวางแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ กติกา ด้านการค้าการลงทุนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องความโปร่งใสและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2) การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 จะนำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญ ๆ หลายประการต่อการยกระดับศักยภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ได้แก่ (1) การลดข้อจำกัดในด้านอุปสงค์ในประเทศ (2) โอกาสในการใช้ปัจจัยการผลิตและแรงงานสำหรับการพัฒนาภาคเกษตรและอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและวัตถุดิบเข้มข้นในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนานตนเองไปสู่ระดับการผลิตที่สูงขึ้นทั้งการผลิตในประเทศและการใช้ฐานการผลิตในประเทศเพื่อนบ้านและ (3) โอกาสในการใช้ความได้เปรียบด้านสถานที่ตั้งและด้านโครงสร้างพื้นฐาน

และโลจิสติกส์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เป็นศูนย์กลางทางด้านการบริการและการผลิตภาคอุตสาหกรรมอนาคตในอนุภูมิภาคและในภูมิภาคในระยะต่อไป และ 3) การเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว จะมีการนำประเด็นด้านมาตรฐานของการค้าและบริการมาเป็นข้อกีดกันทางการค้าซึ่งผู้ประกอบการภายในประเทศโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาผลิภาพการผลิตและรูปแบบธุรกิจ พัฒนามาตรฐานของอุตสาหกรรม ตลอดจนพัฒนาสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม/ชุมชนมากขึ้น โดยแรงเหวี่ยงจากกระแสการเปิดเสรีทางการค้าจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน แนวโน้มราคาสินค้าเกษตรและสินค้าขั้นปฐม แรงกดดันจากการเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคโดยเฉพาะในการผลิตสินค้าเกษตร สินค้ากึ่งทุนและเทคโนโลยีเข้มข้น รวมทั้งแนวนโยบายและมาตรการการพัฒนาของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง ยังมีแนวโน้มที่จะตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ให้มีความรุนแรงมากขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการเติบโตของเศรษฐกิจแบบทั่วถึง (Inclusive Growth) ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

หากจะมองถึงนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบอาเซียนนั้น พบว่าจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นจังหวัดที่น่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งยังได้รับการโหวตจากนิตยสารการท่องเที่ยวชั้นนำของโลกว่าเป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลกอันดับต้น ๆ เมืองหนึ่ง (มงคล ตันติสุขุมล, 2555) ปรากฏว่าเกิดปรากฏการณ์การย้ายถิ่นฐานของทั้งคนไทยและคนต่างชาติเข้ามาอยู่ในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้ใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเมื่อมีการเชื่อมโยง North-South Corridor จากทางตอนใต้ของจีน รวมถึง East-West Corridor จากประเทศพม่า ซึ่งเชื่อมต่อกันทางถนนและรถไฟความเร็วสูง นอกจากนั้นเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางทางการบิน ศูนย์กลางทางการศึกษา และศูนย์กลางทางการแพทย์ ในอนุภูมิภาคด้วย การขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่เองที่มีการสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภค เช่น ถนนวงแหวน และศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ เชียงใหม่จึงมีความพร้อมในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้สูง นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ได้เปิดศูนย์ประชาคมอาเซียนรองรับการประสานงานทุกภาคส่วนขับเคลื่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการ 3 คณะ ตาม 3 เสาหลักประชาคมอาเซียน โดยพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่เป็นประธานคณะอนุกรรมการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นประธานคณะอนุกรรมการประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และปลัดจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานคณะอนุกรรมการประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะอนุกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งหากพิจารณาถึงจังหวัดเชียงใหม่เองนั้น ข้อดีของปรากฏการเปิดเสรีอาเซียนสำหรับจังหวัดเชียงใหม่เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ได้หลายประการ เช่น เศรษฐกิจการค้าคึกคักขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจด้าน การศึกษา การแพทย์ โดยมีเชียงใหม่

เป็นศูนย์กลางมานาน และมากขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งในภูมิภาคภาคเหนือของไทย รวมถึงจีนตอนใต้ พม่าและลาวตอนบน ล้วนแต่มุ่งสู่เชียงใหม่ทั้งสิ้น มีชาวจีนที่ถูกส่งมาเรียนต่อที่เชียงใหม่จำนวนมาก ส่วนที่มาจากลาว พม่า เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ร้านอาหารเกาหลีเกิดขึ้นหลายแห่ง ชาวญี่ปุ่นที่เกษียณแล้ว ต้องการย้ายมาอยู่ถาวรที่เชียงใหม่ก็มีจำนวนมากจนธุรกิจ long stay เกิดขึ้นอย่างมากมายใน เชียงใหม่ โรงพยาบาลหลายแห่ง ที่เคยมีเพียงป้ายภาษาไทย อังกฤษ ก็เพิ่มป้ายภาษาญี่ปุ่น และล่าม ญี่ปุ่น ดังนั้น เมื่อมีผู้ย้ายถิ่นมาอยู่มากขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการที่อยู่อาศัยก็มากมายตามไปด้วย ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เกิดขึ้นทั้งคอนโดมิเนียม โครงการที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์ รวมถึงเศรษฐกิจจอสังหาริมทรัพย์ในเชียงใหม่เกิดขึ้นอีกมาก รวมถึงธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เช่น ทัวร์ รถเช่า โรงแรม ร้านอาหารของที่ระลึก ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ได้ผลดีขึ้น นอกจากนี้บุคลากร ที่รู้ภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นที่ต้องการมากในองค์กรต่าง ๆ เพื่อติดต่อกับชาวต่างชาติที่เพิ่ม มากขึ้นในเชียงใหม่ อีกทั้งบุคลากรที่มีความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์ ก็เป็น ที่ต้องการเพิ่มสูงมาก อันมาจากสาเหตุที่องค์กรต่าง ๆ หากคนงานยากขึ้น ค่าแรงคนงานสูงขึ้น จึงต้อง นำเครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ มาทำงานแทนคน แล้วเครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ก็ต้องการผู้รู้ มาดูแลคนกลุ่มนี้จึงมีค่าตัวสูงขึ้นตาม ในส่วนของผลเสียที่จะมีโอกาสเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน ที่สุดประการแรกคือ รถติดในเชียงใหม่ เริ่มหนักหนาสาหัสขึ้นทุกวันโดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงเย็น แม้จะยังเทียบไม่ได้กับกรุงเทพก็ตาม แต่ก็ถือว่ารุนแรงที่สุดเมื่อเทียบกับการจราจรในอดีตของ เชียงใหม่ ส่วนแรงงานมีฝีมือขาดแคลนมากขึ้นเรื่อย ๆ ชาวต่างชาติที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทย ที่ทำงานเป็นแล้วมีประสบการณ์แล้วต้องการกลับไปทำงานที่ประเทศของตนเองมากขึ้น บางคนผัน ตัวเองมาเป็นผู้รับเหมาเอง ทำให้แรงงานหายาก ส่งผลให้โครงการก่อสร้างมากมายในเชียงใหม่เสร็จ ล่าช้ากว่ากำหนด ในทางกลับกันแรงงานไร้ฝีมือเริ่มเข้ามาหางานทำในเมืองไทยมากขึ้น แต่เมื่อไม่มี ความรู้ ไม่มีทักษะ ไม่มีคนจ้าง หรือได้ค่าจ้างต่ำ ก็ก่อปัญหาอาชญากรรม เรื่องลัก ชิง ปล้น ค้ายา และ ขอบทานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จริงอยู่ที่ว่าภาครัฐพยายามจำกัดคนต่างชาติที่ไม่อยู่ในข้อตกลงเปิดเสรี ไม่ให้เข้ามาทำงานในเมืองไทย แต่เมื่อการผ่านแดนเป็นไปโดยสะดวกและมีคนเข้ามามากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ที่อ้างว่ามาเที่ยวแต่ไม่ยอมกลับประเทศซ้ำยังมาหางานทำต่อในเมืองไทยก็มีมากขึ้น ทาง ผู้ประกอบการก็หวังจ่ายค่าจ้างได้ถูกก็นิยมจ้างคนต่างชาติเข้าเมืองผิดกฎหมายเหล่านี้มากขึ้น คน ไทยที่ความรู้และประสบการณ์ทำงานน้อยแต่อยากได้ค่าจ้างสูงย่อมจะประสบปัญหาการหางานหรือ หางานทำได้ยาก ในอนาคตเชียงใหม่อาจเป็นที่ฝึกงานของแรงงานไร้ฝีมือและไร้ประสบการณ์ เมื่อ ทำงานไป 1-2 ปี มีฝีมือมีประสบการณ์ ก็ย้ายกลับประเทศตนเอง ส่วนคนไทยเก่ง ๆ ก็ย้ายถิ่นไป ทำงานที่ประเทศอื่น ๆ ทำให้บุคลากรที่มีความสามารถ โดยเฉพาะแรงงานทักษะสูง ขาดแคลนขึ้น เรื่อย ๆ นอกจากนั้นแล้วพบเห็นคนต่างชาติทุกชาติ มาทำงานอยู่ในเชียงใหม่มากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน สิงคโปร์ ยุโรป อเมริกา มากขึ้น (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2558)

ด้วยเหตุนี้ คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจัดทำเป็นโครงการก่อนการวิจัยจริง (pre-research) โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนแผนกลยุทธ์ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์สถานการณ์การแบ่งปันในอาเซียน ปัญหา และอุปสรรค เพื่อให้ได้โจทย์วิจัย ซึ่งการทำ pre-research ครั้งนี้ได้จัดขึ้นในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2556 ณ โรงแรม ดิเอ็มเพรส เชียงใหม่ ภายในงานมีหน่วยงานเข้าร่วมมากกว่า 30 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมมากกว่า 100 ตำบล อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเรื่องของแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น ถึง 3 ท่าน ได้แก่ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช และอาจารย์หมอประเวศ วะสี โดยความกรุณาจาก ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน ที่ปรึกษาชุดโครงการวิจัยนี้ ทำให้การประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 9 ด้าน จากทิศทางการเปิดอาเซียน ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านการเกษตรของชุมชน ด้านการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการของสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ด้านการบริหารจัดการของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ด้านการบริหารจัดการของเด็กและเยาวชนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการของผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชน ด้านการบริหารจัดการของการศึกษาของชุมชน และด้านการบริหารจัดการของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2558)

จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 9 ด้าน ในฐานะหน่วยงานการศึกษาเพื่อท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพราะเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่มุ่งปฏิบัติการกิจเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง มีนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ต่อการตอบโจทย์ปัญหาของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 9 ด้าน ข้างต้น จึงได้จัดทำชุดโครงการวิจัยเรื่อง “แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (strategic plan to enhance the ability of Chiang Mai communities in ASEAN community under the academic collaboration with Chiang Mai Rajabhat University (SCAC-CMRU)” (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2558) ซึ่งมีโจทย์การวิจัยคือ ต้องการทราบถึงปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ และทราบศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1) ธุรกิจชุมชนท้องถิ่น 2) การเกษตรของชุมชนท้องถิ่น 3) การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การบริหารจัดการของสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน 5) การบริหารจัดการของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน 6) การบริหารจัดการ

ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 7) การบริหารจัดการของผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนท้องถิ่น 8) การบริหารจัดการของการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น และ 9) การบริหารจัดการของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2558 และปี 2560 นี้ ให้เกิดการบริการวิจัยสู่ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนของ จังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2558-2559 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ จำนวน 9 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 193 ชุมชน อาศัยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) สามารถสร้างกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน ทั้ง 9 ด้าน ได้จำนวน 30 กลยุทธ์ โดยสามารถสร้างกลยุทธ์เชิงรุกและกลยุทธ์พลิกฟื้นมากที่สุด โครงการละ 9 กลยุทธ์ แสดงให้เห็นถึงระดับของศักยภาพของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ที่สูงมากที่จะใช้กลยุทธ์ทั้งสองต่อการเพิ่มขีดความสามารถในระดับอาเซียน รองลงมาคือ กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ จำนวน 7 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ตัดทอน จำนวน 5 กลยุทธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้ โครงการวิจัยที่สามารถเพิ่มกลยุทธ์ได้มากที่สุดคือ โครงการด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน สามารถสร้างกลยุทธ์ได้โครงการละ 4 กลยุทธ์ แสดงให้เห็นได้ว่าองค์กรชุมชน โดยเฉพาะ อปท. มีการเตรียมความพร้อมต่อการปรับตัวสู่อาเซียนได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือ ด้านธุรกิจชุมชน และด้านเกษตร สามารถสร้างกลยุทธ์ได้โครงการละ 3 กลยุทธ์ ส่วนด้านเด็กและเยาวชน และด้านผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชน สามารถสร้างกลยุทธ์ได้เพียงโครงการละ 2 กลยุทธ์ จึงต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในด้านนี้ให้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นแล้วในส่วนของมูลค่าเพิ่มของโครงการวิจัยสามารถขยายผลการวิจัยในระดับชุมชน โดยโครงการด้านองค์กรผู้สูงอายุและผู้พิการ มีการขยายผลมากที่สุด แสดงถึงการปรับตัวของชุมชนต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นอย่างมาก รองลงมาคือ โครงการด้านกลุ่มธุรกิจชุมชน โครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติ โครงการด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อม โครงการด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการด้านสังคมและวัฒนธรรม โครงการด้านองค์กรการศึกษา โครงการด้านเกษตรกร และโครงการด้านองค์กรเด็กและเยาวชนของชุมชน ตามลำดับ

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการต่อยอดของการวิจัยให้ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ในกรอบประชาคมอาเซียน ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (Strategic Implementation to community Development In the framework of ASEAN Under the cooperation with Chiang Mai Rajabhat University)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านเกษตร ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเด็กและเยาวชนและการศึกษา ด้านผู้สูงอายุและผู้พิการ และด้านสังคมและวัฒนธรรม พร้อมทั้งพัฒนาแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 7 ด้าน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน กับความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จนเกิดการพัฒนากลยุทธ์การแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียนทั้ง 7 ด้าน อันจะนำไปสู่รูปแบบกลยุทธ์การแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ในกรอบประชาคมอาเซียน ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำนวน 200 ชุมชน (ปี พ.ศ. 2561 = 30 ชุมชน, ปี พ.ศ. 2562 = 70 ชุมชน และ ปี พ.ศ. 2563 = 100 ชุมชน) ซึ่งจะได้ต้นแบบแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน จำนวน 26 ชุมชน (ระดับอำเภอ) จนสามารถสร้างเครือข่ายต้นแบบแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ และขยายผลเครือข่ายต้นแบบแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ 7 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอนต่อไป ภายใต้กรอบการวิจัยที่เน้นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากฐานรากของประเทศ เพื่อความยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านเกษตร ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเด็กและเยาวชนและการศึกษา ด้านผู้สูงอายุและผู้พิการ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.2.2 เพื่อพัฒนาแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 7 ด้าน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

1.2.3 เพื่อพัฒนาแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียนทั้ง 7 ด้าน สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลาการวิจัย 12 เดือน (1 ปี)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ผลการวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มธุรกิจชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน
- 2) การเตรียมความพร้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน
- 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด จำนวน 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่ 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.4.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 25 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) มีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 29 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคัดเลือกให้เหลือ 2 ตำบล 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรณีศึกษา ที่มีศักยภาพ ได้แก่ 1) รางวัลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับ 2) ความพร้อมในการมีส่วนร่วม และ 3) ความสมัครใจที่จะแข่งขันในประชาคมอาเซียนได้

1.4.2 ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์ในพื้นที่ 25 อำเภอ 31 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วจังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3) ชนิดเครื่องมือการประเมิน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน ดังนี้

3.1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ

3.2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ

3.3) แบบสำรวจศักยภาพที่โดดเด่น (แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) สามารถเป็นต้นแบบ หรือเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม โครงการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ จนได้รับรางวัล

3.4) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่อง “การบริหารปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

3.5) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่อง “การบริหารปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล”

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 สามารถสร้างแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านเกษตร ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเด็กและเยาวชนและ การศึกษา ด้านผู้สูงอายุและผู้พิการ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.5.2 สามารถพัฒนาแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 7 ด้าน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

1.5.3 สามารถพัฒนาแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียนทั้ง 7 ด้าน สู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

1.6 นิยามศัพท์

ประชาคมอาเซียน (ASEAN community) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดำเนินการควบคู่ไปกับ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN political-security community: APSC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN socio-cultural community: ASCC) ซึ่งเป็นสามส่วนหลักของประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการพัฒนาหรือแนวดำเนินการหรือกลวิธีต่างๆ ที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น อย่างเป็นระบบสำหรับเป็นทิศทางให้การดำเนินงานบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

แผนกลยุทธ์ หมายถึง แผนการดำเนินงานที่ได้จากการตัดสินใจวางแผนอย่างมีระบบ มีทิศทางมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคต โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทุกฝ่าย

ขีดความสามารถ หมายถึง ระดับความรู้ความสามารถ และศักยภาพของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในการแข่งขันและปรับตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ชุมชน (community) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ใดที่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ในฐานะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยมีการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน